

POSTANOWIENIE
o odmowie wszczęcia dochodzenia

Andrzej Purymski- prokurator Prokuratury Rejonowej w Białymstoku, po rozpoznaniu materiałów zebranych w trybie art. 307 kpk o czyn z art. 35 ust 1 w zw. z art. 34 ust 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt
na podstawie art. 305 § 1 kpk, art. 325a kpk, art. 17 § 1 pkt 2 kpk

postanowił
odmówić wszczęcia dochodzenia w sprawie:

dokonanego w dniu 12 marca 2013 roku w Tykocinie w zakładzie uboju zwierząt rzeźnych o numerze identyfikacyjnym PL20023804 WE uboju jednej sztuki bydła o numerze weterynaryjnym PL005215710027, bez uprzedniego pozbawienia zwierzęcia świadomości przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje, tj. o czyn z art. 35 ust 1 w zw. z art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt - wobec stwierdzenia, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego - na zasadzie art. 17§1 pkt 2 kpk

UZASADNIENIE :

W toku przeprowadzonego w niniejszej sprawie postępowania sprawdzającego ustalono co następuje.

Sobsmak- Bis Spółka z o.o. prowadzi w Tykocinie zakład uboju zwierząt. W dniu 06.03.2013 r. prezes tej spółki Tomasz Skłodowski wynajął kompleks pomieszczeń technologicznych zakładu uboju zwierząt rzeźnych z wyłączeniem pomieszczeń biurowych wraz z 30 osobową załogą, Związkowi Gmin Wyznaniowych Żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej, reprezentowanym przez Michaela Schudricha. Umowa miała obowiązywać dwa tygodnie- od dnia 11.03.2013 roku.

O powyższym Tomasz Skłodowski powiadomił pisemnie Powiatowego Lekarza Weterynarii w Białymstoku.

Naczelny Rabin Polski Michael Schudrich pocztą elektroniczną w dniu 07 marca 2013 roku zwrócił się do Powiatowego Lekarza Weterynarii w Białymstoku o zgodę na przeprowadzenie uboju rytualnego w Zakładzie Sobsmak BIS sp. z o.o. w Tykocinie, powołując się m.in. na zbliżające się święto Pesach oraz wskazując przepisy ustawy z dnia 20.02.1997 roku o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 12.03.2013 roku w przedmiotowym zakładzie pod nadzorem Rabina Michaela Szudricha doszło do tzw. „rytualnego uboju” jednej sztuki bydła o numerze weterynaryjnym PL005215710027. W uboju tym brało udział trzech obywateli Izraela. Zwierzę nie zostało przed jego ubiciem pozbawione świadomości, co zostało stwierdzone m.in. na podstawie tego, iż w jego czaszce nie było śladu wskazującego na użycie bolca penetrującego służącego do ogłuszania bydła.

Powiatowy Lekarz Weterynarii został powiadomiony o rozpoczęciu planowego uboju rytualnego, w dniu 12.03.2013 roku, a obywatele Izraela –przeprowadzający ten ubój posiadali aktualne książeczki zdrowia.

W zakładzie obecny był również Pełnomocnik Rabinatu ds. Koszernych w Polsce Michael Alper. W sprawie uzyskano także jego pisemne stanowisko dotyczące sposobu, reguł i zasad prowadzenia tego co powszechnie jest nazywane „ubojem rytualnym”. Ubój taki prowadzony jest zgodnie z zasadami prawa religijnego. Mogą go wykonywać jedynie osoby do tego w szczególny sposób przygotowywane. Celem takiego uboju jest uśmiercenie zwierzęcia, tak aby maksymalnie ograniczyć jego cierpienie. Ogłuszanie zwierzęcia jest uznawane za jego ranienie, a przez to niedopuszczalne w ramach uboju. Prawo zabrania bowiem spożywania mięsa zwierzęcia, które cierpiało w czasie uboju. Przed jego dokonaniem rabin wypowiada błogosławieństwo. Szczególną uwagę przywiązuje się do tego, aby nóż którym dokonuje się uboju był odpowiednio długi, należycie przygotowany, maksymalnie naostrzony. Miejsce dokonania cicia na szyi zwierzęcia jest myte, a samo cięcie ma jednocześnie przecinać żyły, tętnicę szyjną, przełyk i krtań, tak aby zgon zwierzęcia nastąpił natychmiastowo w wyniku jednego cięcia.

Świadkiem tego uboju była Małgorzata Zimnoch lekarz weterynarii nadzorujący tego dnia pracę w przedmiotowej ubojni na stanowisku ogłuszania i uboju. Stwierdziła ona, iż uboju dokonali dwaj obywatele Izraela, posiadający aktualne książeczki zdrowia. Ubój był dokonywany za pomocą długiego noża, z którym obchodzono się z widoczną pieczołowitością. Nadto osoby te w trakcie przygotowywania oraz wykonywania samego uboju wypowiadały jakieś słowa. Ubój byka nastąpił poprzez podcięcie mu gardła, które nastąpiło jednym ruchem.

Z uwagi na dokonanie uboju byka bez jego wcześniejszego ogłuszenia lekarz weterynarii z Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Białymstoku wstrzymał produkcję w tym zakładzie. W związku z powyższym Sobsmak BIS sp. z o.o. wypowiedział związkowi gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej umowę najmu.

W dniu 13.03.2013 roku Powiatowy Lekarz Weterynarii w Białymstoku cofnął zatrzymanie produkcji w tym zakładzie, nadto w dniu tym Powiatowy Inspektor Weterynarii w Białymstoku odpisał Michaelowi Schudrichowi, iż nie uwzględnia prośby o zezwolenie na przeprowadzenie uboju rytualnego, bowiem jest on sprzeczny z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku, o ochronie zwierząt, a także wiążącym go stanowiskiem Głównego Lekarza Weterynarii.

W sprawie należy zważyć co następuje.

Celem postępowania sprawdzającego prowadzonego w trybie art. 307 kpk, jest ustalenie konieczności wszczęcia w danej sprawie postępowania przygotowawczego, co wymaga zaś zaistnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa.

Wykonane w niniejszej sprawie czynności nie pozwoliły jednak na taką konstatację.

W świetle zgromadzonego dowodowego jednoznacznie wynika, iż przedmiotowej sprawie doszło do tzw. „uboju rytualnego” jednego byka, dokonanego w sposób zgodny z zasadami możeszowego kultu religijnego.

Koniecznym było dokonanie ustalenia, czy zdarzenie to nosi znamiona czynu zabronionego. Ocena taka, co należy podkreślić, musiała być dokonana w kontekście obowiązujących w systemie demokratycznego państwa prawa: zasady niesprzeczności prawa, polegającego na tym, iż w danym systemie prawa nie mogą obowiązywać w odniesieniu do jednej kwestii sprzeczne ze sobą normy prawne oraz zasad odpowiedzialności karnej w tym zasady *nullum crimen sine lege* - nie ma przestępstwa bez ustawy oraz zasady *nullum crimen sine culpa*- nie ma przestępstwa bez winy. Uwzględnić należy powszechnie akceptowalną w demokratycznym państwie prawnym zasadę, iż w razie wątpliwości czy dany czyn jest dozwolony czy też nie, należy przyjąć, że jest dozwolony- *in dubio pro libertate*. Jakkolwiek nie jest to przedmiotem niniejszego postępowania to wskazać należy, iż obecnie obowiązujący stan prawny w zakresie dopuszczalności czy też zakazu wykonywania tzw. „uboju rytualnego” może powodować wątpliwości u adresatów tych norm, co również w demokratycznym państwie prawa nie powinno mieć miejsca. Stan prawny nie może bowiem

powodować żadnych wątpliwości, zwłaszcza w kontekście norm prawa karnego, co do tego czy określone zachowanie jest dozwolone czy też zabronione.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1099/2009 roku z dnia 24 września 2009 roku w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania (Dz. U. UE L z dnia 18 listopada 2009 roku, Dz. UE. L 2009.303.1) w artykule 4 ust. 1 przewiduje, iż zwierzęta są uśmiercane wyłącznie po uprzednim ogłuszeniu zgodnie z metodami i szczegółowymi wymogami związanymi ze stosowaniem tych metod określonymi w załączniku I. Załącznik ten przewiduje m.in. jako metodę mechaniczną ogłuszania - użycie bolcowego urządzenia penetrującego. Ustęp 4 tego artykułu wskazuje, iż w przypadku zwierząt poddawanych ubojowi według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne wymogi ust. 1 nie mają zastosowania, pod warunkiem, że ubój ma miejsce w rzeźni. Ustęp 18 preambuły tego rozporządzenia przewiduje, iż ten akt prawny respektuje wolność wyznania i prawo do uzewnętrzniania religii i przekonań poprzez uprawianie kultu, nauczanie, praktykowanie i uczestniczenie w obrzędach, co zapisano w art. 10 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Ustęp 43 tejże preambuły wskazuje zaś, iż ubój bez ogłuszenia wymaga dokładnego podcięcia gardła ostrym nożem celem zminimalizowania cierpienia zwierzęcia. Przedmiotowe rozporządzenie jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej. Jego art. 26 umożliwia natomiast utrzymanie przepisów krajowych bądź przyjęcie takich przepisów, które służą zapewnieniu dalej idącej ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania w porównaniu z przepisami zawartymi w rozporządzeniu. Nie sposób jest jednak interpretować przepisów tego rozporządzenia, w kontekście prawa karnego, jako zakazującego dokonywania tzw. „uboju rytualnego”.

Na gruncie zaś prawodawstwa polskiego, w odniesieniu do realiów niniejszej sprawy, to wskazać należy na ustawę z dnia 20 lutego 1997 roku o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z dnia 26 kwietnia 1997 roku, Dz. U. 2010, Nr 106, poz. 673.) Artykuł 9 ust. 2 tejże ustawy przewiduje, iż: „W celu realizacji prawa do sprawowania obrzędów i czynności rytualnych związanych z kultem religijnym, gminy żydowskie dbają o zaopatrzenie w kosztowną żywność, o stołówki i łaźnie rytualne oraz o ubój rytualny”. Niewątpliwie tzw. „ubój rytualny” jest jedną z czynności religijnych specyficznych dla judaizmu, o zasadniczym znaczeniu dla tej religii, a ustawodawca polski w tym przepisie respektuje powyższe. Dbanie o ubój rytualny rozumieć zaś należy zarówno jako prowadzenie takiego uboju, jak i jego zlecenie podmiotom zewnętrznym (*por. Tadeusz J. Zieliński Komentarz do art. 9 ustawy o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Polsce – System informacji prawnej LEX.*) Stwierdzić zatem należy, iż tzw. „ubój rytualny” został uznany za jedną z zasad wyznania mojżeszowego, respektowaną przez Rzeczpospolitą Polską.

Analiza podstawowego aktu prawnego w Polsce w zakresie ochrony zwierząt -ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. z 2003 r., Nr 106, poz. 2002, ze zm.) nie ułatwia odpowiedzi na pytanie o dopuszczalność czy legalność tzw. uboju rytualnego w Polsce. Obecna treść art. 35 ust. 1 jednoznacznie wskazuje, iż: „Kto zabija, uśmierca zwierzę albo dokonuje uboju zwierzęcia z naruszeniem przepisów art. 6 ust 1, art. 33 lub art. 34 ust. 1-4 podlega grzywnie, karze pozbawienia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”. Ar. 34 ust. 1 przewiduje zaś, iż: „zwierzę kręgowie w ubojni może zostać uśmiercone tylko po uprzednim pozbawieniu świadomości przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje”. W ustawie tej brak jest przepisu, który by w sposób pozytywny dopuszczał taki ubój, zwłaszcza w kontekście jego religijnego charakteru. Do dnia 28.09.2002 roku w art. 34 ust. 2 tejże ustawy funkcjonował przepis wyłączający wymogi uśmiercania zwierząt kręgowych w zakresie uboju przewidzianego przez obrządki religijne. Do dnia 31 grudnia 2012 roku obowiązywał w Polsce §8 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 09.09.2004 roku. Artykuł ten przewidujący wyjątek od ogłuszania zwierząt przed ubojem w stosunku do zwierząt poddawanych

ubojowi zgodnie z obyczajami religijnymi zarejestrowanych związków wyznaniowych został zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 27 listopada 2012 roku wydanym w sprawie o sygnaturze U 4/1. Analiza uzasadnienia tego orzeczenia wskazuje, iż przyczyną uchylecia tego przepisu była jego niezgodność z delegacją ustawową oraz wprowadzeniem bez upoważnienia rozporządzeniem -aktem prawnym podrzędnym wobec ustawy, wyjątków od rozwiązań ustawowych, w sytuacji gdy rozporządzenie, jako akt wykonawczy do ustawy ma konkretyzować normy ustawowe oraz zapewniać realizację ustawy upoważniającej. Nadto w uzasadnieniu orzeczenia Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż po utracie w mocy uchylonego przepisu rozporządzenia ubój rytualny w Polsce normowany będzie przez przepisy prawa unijnego. Prawo to wprowadza możliwość funkcjonowania przepisów krajowych służących zapewnieniu dalej idącej ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania. Trybunał Konstytucyjny wyraził również pogląd, który należy podzielić, iż doniosłość zagadnienia wymaga podjęcia przez właściwe organy państwowe Rzeczypospolitej Polskiej rozstrzygnięcia co do dopuszczalności albo co do zakazu uboju rytualnego w Polsce po 01 stycznia 2013 roku, co skutkowało także podjęciem decyzji o odroczeniu utraty mocy obowiązującej uchylonego przepisu do dnia 31 grudnia 2012 roku.

Wskazać należy, iż od tego czasu polski ustawodawca nie wypowiedział się w tym zakresie.

Stwierdzić zatem należy, iż w systemie prawnym obowiązującym w Polsce istnieją rozbieżności co relacji wskazanych powyżej przepisów. Z jednej bowiem strony sam tzw. „ubój rytualny” przez rozporządzenie Rady (WE) nie jest zakazany, a akt ten dostrzega jego religijny charakter i respektuje wolność wyznania i prawo do uzewnętrzniania religii, gwarantowane w art. 10 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, nadto w Polsce ubój taki został uznany ustawą z dnia 20 lutego 1997 roku o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej, za jeden z elementów kultu religijnego wyznania mojżeszowego, którego swoboda w Polsce jest zagwarantowana.

Z drugiej zaś strony jeden z zasadniczych elementów wykonywania takiego uboju, to jest zabijanie zwierzęcia bez ogłuszenia w ubojni jest penalizowane jako przestępstwo.

W tak zaś obowiązującym w Polsce porządkiem prawnym, należało dokonać prawnokarnej oceny konkretnego zdarzenia mającego miejsce w Tykocinie w dniu 12.03.2013 r. Jak wynika to z dokonanych w sprawie ustaleń zdarzenie to stanowiło ubój byka mający charakter czynności religijnej, specyficznej dla judaizmu i związany był z wykonywaniem zasad wyznania mojżeszowego. Przeprowadzony został zgodnie z wymogami tego wyznania.

Nie można zatem uznać takiego czynu wynikającego z realizacji gwarantowanych przez prawo krajowe i międzynarodowe wolności religijnych za przestępczy w sytuacji braku jego jednoznacznego zakazu. Obowiązujący system prawny nie może zawierać norm ze sobą sprzecznych. W sytuacji kolizji takich norm, prymat należy przyznać tym, które dotyczą woli i praw jednostki, w tym wolności sumienia i religii. Wątpliwości takie nie mogą być rozstrzygane na niekorzyść jednostki.

Wskazać również należy, iż przedmiotowy ubój wykonany był w sposób mający w maksymalnym stopniu zmniejszyć cierpienie zwierzęcia związane z jego śmiercią, którego przecież nie da się w całości uniknąć, oraz w sposób wskazany przez przedmiotowe rozporządzenie Rady, tj. w rzeźni, a nadto wykonały go osoby posiadające aktualne książeczki zdrowia, posiadające wymagane umiejętności, w sposób określony przez reguły wyznania mojżeszowego.

Z uwagi na powyższe postanowiono jak na wstępie.

PROKURATOR
Prokuratura Rejonowa
w Białymostku
Andrzej Purymski

Pouczenie:

1. Pokrzywdzonemu oraz instytucji wymienionej w art. 305 § 4 kpk przysługuje prawo przejrzenia akt sprawy i złożenia zażalenia na powyższe postanowienie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy (art. 306 §1 kpk, art. 325a kpk oraz art. 465 § 2 kpk).

Sąd może utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie lub uchylić je i przekazać sprawę prokuratorowi celem wyjaśnienia wskazanych okoliczności bądź przeprowadzenia wskazanych czynności (art. 330 §1 kpk).

Jeżeli prokurator nadal nie znajdzie podstaw do wniesienia aktu oskarżenia wyda ponownie postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa – dochodzenia*) lub o jego umorzeniu. Pokrzywdzony, który wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 §1 kpk może w takim przypadku wnieść akt oskarżenia do sądu w terminie miesiąca od daty doręczenia zawiadomienia o postanowieniu (art. 330 §2 kpk, art. 55 §1 kpk).

Akt oskarżenia powinien spełniać wymogi określone w art. 55 § 1 i 2 kpk.

Irony pokrzywdzony tym samym czynem może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej przyłączyć się do postępowania (art. 55 § 3 kpk).

2. Zażalenie na powyższe postanowienie wnosi się za pośrednictwem prokuratora, który wydał postanowienie.

Termin do wniesienia zażalenia wynosi 7 dni od daty doręczenia odpisu postanowienia i jest zawity. Zażalenie wniesione po upływie tego terminu jest bezskuteczne (art. 122 § 1 i 2 i art. 460 kpk).

Zarządzenie:

Stosownie do art. 100 §2, 305 §4 i 325a kpk doręczyć odpis postanowienia:

Pokrzywdzonym:

1. Fundacja IUS Animalia, k. 102
2. Stowarzyszeni OTOZ Animals, k. 111
3. Stowarzyszenie Obrona Zwierząt, k. 116

Zawiadamiającemu :

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Białymstoku, k. 98

PROKURATOR
Prokuratury Rejonowej
w Białymstoku
Andrzej Purymski